

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

97. An Pontifex possit dissolvere matrimonium ratum, & non consummatum solum inter magnos Principes? Et explanantur causæ dispensandi in matrimonio rato. Et an Pontifex lege universali statuere ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76359](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76359)

posse, & infra in hac ipsa met. Ref. §. Notandum est tamen hic primo.

bilitate matrimonij, dub. 8. n. 62. cui adde Tannerum tom. 4. disp. 8. q. 5. dub. 4. n. 68. Sed non desertam etiam hic apponere verba Hurtadadi disp. 8. de matrim. diff. 3. n. 12. sic asserentis. Adsumus tamen, dissolutionem matrimonij rati baptizatorum non fieri à Pontifice auctoritate generali superioris humani, sed vt gerente vicem Dei, peculiari, & extraordinaria potestate superaddita potestati ordinariae, qua non potest separare, quod Deus coniunxit. Et quia Pontifex id non efficit potestate ordinaria superioris humani, sed extraordinaria, credimus, vt optimè Sancius, & plures alij, dissolutionem matrimonij rati absque rationabili causa factam, non solum esse illicitam, qualis etiam esset, si potestate ordinaria fieret absque causa, sed etiam inualidam, quia credendum non est, eam potestatem extraordinariam accepisse Pontificem ad id valide faciendum pro solo arbitrio absque causa. Ita ille, cui adde Baumium tom. 1. Theolog. moral. tract. 12. de impedim. matrim. q. 5.

Sup. causis & contento in hoc §. in Ref. leg. §. Sed his, & §. Nam.

5. Et tandem ex Sanchez Ochagavia tract. 2. de sacrament. Matrim. essentia, q. 5. n. 5. adducit etiam causas, ex quibus tantibus potest Pontifex dispensare in matrimonio rato, & non consummato: ait enim, quod iusta aliqua causa sunt. Prima est notabilis in qualitate disparitas. Secunda est, quando magnum scandalum timetur, & magna rixae inter sponfos, aut consanguineos eorum oriri possunt. Tertia est lepra, aut alius grauis morbus superueniens, ratione cuius nunquam possit sponfus ad sponsam accedere. Quarta impotentia superueniens matrimonio rato. Quinta est, vt vir maximè conueniens bono communi efficiatur Episcopus.

Sup. hoc supra in §. Vnde, huius Res. propè finem à vers. Vbi notandum, & in alio §. eius annot.

6. Notandum est tamen hic primo, quod iusta existente causa dispensare potest Pontifex in matrimonio rato absque mutuo consensu coniugum. Ratio est, quia potestas haec dispensandi non in gratiam ac bonum praecipue priuatum ipsorum coniugum, sed in primis ipsius Ecclesiae necessum est.

Et Sup. contento in hoc §. Notandum secundo supra in Ref. 94. §. Et tãdè post mediu, vers. Et etiam posse & infra in Ref. leg. §. sed hic.

7. Notandum secundo, Pontificem posse legem ferre, vt matrimonium ratum per subsequens consummatum dissoluatur licet id olim in Ecclesia factum fuisse, atque ita etiam futurum esse, nisi obtineret cap. licet, de sponsa duorum, dixerit Medina: quem bene refellit Sanchez. Certè in cap. licet, citi. significat quidem Alexander III. aliquando à suis quibusdam praedecessoribus ita fuisse iudicatum, dirimi matrimonium ratum per subsequens consummatum. Sed particulare id iudicium non habebat vim, seu rationem canonis vniuersalis, sed solum cuiusdam decisionis in lite particulari, adeoque proprie non tam ius, quam factum concernebat.

8. Notandum tertio. Matrimonia seu rata, seu consummata infidelium non baptizatorum, non potest Pont. Pontificia sua potestate dispensando soluere. Videtur communis Doctotum sententia, qui solum de matrimonio rato Christianorum loquuntur. Ratio est; quia dispensatio, cum sit vsus quidam iurisdictionis, non habet locum nisi in superiore erga subditos: atqui verò Pontificia potestati, & iurisdictioni non subiciuntur infideles Ethnici, iuxta Apostolum 1. Corinth. 5. vers. 12. Quid enim mihi de iis, qui foris sunt, iudicare? Alia ratio est haereticorum, qui cum baptizati sint, Pontificia, & Ecclesiastica potestati omnino subiciuntur.

9. Dixi verò, Pontificia potestate, quia si Pontifex habeat supremam iurisdictionem temporalem in quosdam infideles, tunc probabiliter, vt alij supra domini temporales, ad quos eiusmodi infidelium causae temporales, vt pote merè politicae, pertinent, poterit eiusmodi matrimonia infidelium rata, non consummata, ex causa rationabili soluere: cum, vti

Supra dictum est, ipsa ratio naturalis suadeat, talent potestatem supremo Principi cuiusque communitatis conuenire, respectu eorum matrimoniorum, quae ipsius aequi potestati iudicanda incumbunt.

RESOL. XCVII.

An Pontifex possit dissoluere matrimonium ratum, & non consummatum solum inter magnos Principes?

Et explanantur, causae dispensandi in matrimonio rato.

Et an Pontifex lege vniuersali statuere possit, vt matrimonium ratum dissoluatur per subsequens matrimonium consummatum? Ex part. 8. tract. 1. Ref. 65.

§. 1. Affirmatiuè respondet Basilius Pontius de matrimon. lib. 9. c. 3. n. 14. Et ratio est, quia obligatio status monastici apud Deum non maior est, ac strictior, quam cuiuslibet alterius voti simplicis; & tamen cum Pontifex quotidie dispense in votis simplicibus, statu monastico nullum liberat, nisi alicuius regni deficiat haeres, quia matrimonium quoddam spirituale, cui se etiam tradidit, contractum est. Et tamen saepe ex non dissoluto statu monastico graues rixae, inimicitiae, infelices exitus, fornicationis pericula, amicus auersus ab institutis Regularibus sine probabili correctionis spe, defectus consensus, quem vt praesent, induci non possunt, morbi contagiosi superuenientes, quibus redduntur inhabiles ad obsequia praestanda Religioni, cui se traditionis contractu obligauerunt, mutaus etiam Religionis, & Religiosi consensus. Quòd si nulla istarum causarum idonea censetur ad dispensandum in obligatione status monastici, in matrimonio vineulo iure saltem diuino insolubili, & ex cuius dissolutione maiora possunt incommoda sequi, quam ex dissolutione status monastici, adeo leues causae sufficient.

2. Sed his non obstantibus, contrarium dicendum videtur, ex causis, quas afferunt Doctores, posse Pontificem dissoluere matrimonium ratum; vnde Baum. in Theolog. moral. tom. 1. tract. 12. de impedim. matrim. q. 5. sic ait. Causae dispensandi in matrimonio rato sunt haec. Prima, notabilis in qualitate disparitas, quae est inuicem amicitiae, concordiaeque, ad quam matrimonium ordinatur aduersa, vt quam maximè. Secunda, si lepra superueniens, amorem vtiuisque erga se inuicem immipuat, cum enim non alius sit matrimonij terminus, quam vitæ, incredibile est à Deo Pontifici ius negatum leuandae esse dissolutione matrimonij tanta molestita, quanta angu coniuges in vita est necesse, quorum in se mutuo nullus est amor. Causa tertia est, timor scandalii, vt si rixarum inter consanguineos coniugum, aut ipsosmet, ob disparitatem amorum in genere, stirpe, & opibus periculum immineret. Quarta est, defectus voluntatis contrahendi in alterutro, ipsius maximè testimonio, qui non consentit, nec induci ad consentiendum potest. Ita ille, & ante illum Sanchez lib. 8. disp. 16.

3. Vnde ad propositam quaestionem contra Pontium negatiuam sententiam tenet Perez de matrimon. disp. 20. sect. 7. num. 11. putans, nimis rigidum esse, asserere, non esse dispensandum à Papa in dissolutione matrimonij rati, nisi cum magnis Principibus, & vbi alicuius regni iactura imminet Moueor, tum ex ipso vsu, nam, vt docent viri graues, dispensarunt de facto Pontifices cum alijs viris, qui non erant magni Principes, nec imminet regni alicuius iactura. Vfus autem, & consuetudo multum valet

Sup. his causis, & contento in hoc §. Ex Ref. praeterita, leg. §. Et tandem.

Sup. la. p. 9. re. p. 10. d. 1. 7.

hac in re ; non enim verisimile est Pontifices pios, & valde doctos temere vfos fuisse sua potestate in re tam graui. Tum etiam, quia cum matrimonium ratum sit præcisè vinculum mutuo consensu coniugum, non videtur ita indissolubile, quin per potestatem publicam supernaturaliter concessam dissolui nequeat ad bonum Ecclesie regimen, & ad salutem fidelium spirituales. Ita Perez; qui postea respondet ad argumenta Pontij, & obseruat, satis iustas esse causas enumeratas à Sanchez, & alijs, vt possit Pontifex dissoluere matrimonium ratum.

4. Nam in primis notabilis in qualitate disparitas, quando contrahentes sunt notabiliter conditione imæ, & affectione cæca, & magna lenitate ducti inuent matrimonium, causa iusta censetur; quia nihil magis aduersatur mutue amicitie ac concordie ad quam ordinatur matrimonium, quam notabilis ad quam ordinatur matrimonium, quam notabilis disparitas; inde enim, experientia teste, infelices exitus oriuntur. Præterea grauis timor scandali magni fuerit, vnde graues rixæ, ac necesse oriuntur in magnum damnorum commune, causa est sufficiens; quia inde facile ad discordiam perpetuam, & vxoris necem deueniri potest. Rursus lepra alteri superueniens, quæ impedit mutuum corporis vsum ob magnum contagionis periculum, causa est vrgentissima. Nam matrimonium ordinatur ad mutuum corporis vsum, ratione prolis procreandæ, & etiam ad extinguendum ardorem libidinis; & lepra hunc vsum legitimè impedit ob magnum contagionis periculum, vnde absolute finis matrimonij ordinarius non obtinetur. Vnde refert Burgalius de irregularitate part. 6. titul. de sponsal. num. 74. Martinum V. dispensasse ob lepram. Sufficiens est etiam causa illa, vt vir efficiatur Episcopus, si id sit valde necessarium ad bonum commune: nam causa bono communi consulendi, sufficiens esse censetur. Denique mutuo coniugum consensus, non solus præcisè, sed prout est coniunctus cum tali odio, ac discordia, vt inde infelices exitus timeantur absque vlla remedij spe, sufficiens est causa, vt constet ex secunda causa iam adducta.

5. Sed hæc obiter non deseraui apponere quæstionem illam, an Pontifex lege vniuersali statuere possit, vt matrimonium ratum dissoluatur per subsequens matrimonium consummatum. Afirmant aliqui, quos citat Sanchez de Matrim. lib. 2. disp. 14. n. 3. ergo contrarium sentio, & ideo dico, non posse. Id enim præberet maximam causam superinducendi aliam, quod cederet in grauem iniuriam matrimonij & coniugis.

6. Dices, cap. licet, de sponsa duorum, Alexander III. ait: Si inter virum & mulierem legitimus consensus interueniat de presenti, ita quidem quod vnus alterum in suo mutuo consensu verbis consuetis expressè recipiat, &c. non licet mulieri alij nubere, & si nupserit, etiam si carnalis copula sit secuta, ab eo separari debet, & vt ad primum redeat, Ecclesiastica districtione compelli, quamuis aliter à quibusdam prædecessoribus nostris sit aliquando iudicatum. Inde enim videtur aliquando id factum, quod tamen sit reuocatum per prædictum capitulum, ita aliqui. Respondet negando assumptum. Nam ex cap. citato, non satis constat, num prædecessor ille de quo agit Alexander III. id Ecclesie proposuerit per modum constitutionis, an verò solum vt priuatas sententiam dixerit in re forte, tunc non ita clara. Ex qua solutione corruit argumentum hæreticorum, qui ex prædicto cap. conantur, probare Pontifices posse errate in docenda Ecclesia, cum vel errauerit Alexander III. vel eius prædecessor contraria sibi iniucem docerent.

7. Sed primò dicendum id minime sequi, etiam si vtriusque tanquam Pontifex egisset. Solum enim se-

quitur, quod Alexander III. reuocasset constitutionem sui prædecessoris, qua decreuerat, vt matrimonium ratum solueretur per subsequens consummatum, quod non arguit eos contraria docuisse.

8. Dicendum secundo, prædecessorem nihil proposuisse Ecclesie tanquam Pastorem, sed solum vt priuatum suam sententiam declarasse. Vide etiam Sanchez vbi supra n. 4.

RESOL. XCVIII.

An Episcopus in casu aliquo raro possit dissoluere matrimonium ratum, & non consummatum?

Et docetur, quod non potest Episcopus dispensare in aliquo euentu in professione solemnè Religiosorum.

Et adducitur etiam, an Episcopus in sua Diocesi possit quidquid Papa potest in tota Ecclesia, nisi ab eo prohibeatur? Ex part. 8. tract. 1. Ref. 64.

S.1. C Alus esset in eo euentu, in quo necessitas est, valde vrgens, ita vt si non dissoluere- tur, animarum & corporum periculum magnum immineret, absque vlla remedij spe, & accessus ad summum Pontificem sit tardus, ac difficilis, ita vt sit manifestum periculum in mora. Afirmatiuè respondet Bauius in Theolog. moral. tom. 1. tractat. 12. de impediment. matrim. q. 5. vbi sic ait. Addo defendi posse probabiliter, Episcopum in casu necessitatis, idem in hac materia, facere posse, quod Papæ est permillum ex causa; pro qua sententia faciunt Sanchez, de matrim. lib. 1. disp. 61. Barbosa de potestate Episcopi, part. 2. allegat. 33. alserunt enim hi omnes, Episcopum in sua Diocesi posse quidquid Papæ licitum est in tota Ecclesia, nisi ab eo prohibeatur. Ita Bauius.

2. Sed hanc sententiam prorsus refellendam esse existimo, & carere omni probabilitate constanter assero: vnde illam reicit nouissimè doctissimus Pater Perez de matrim. disp. 29. sect. 8. n. 2. vbi probat facultatem hanc dissoluedi matrimonium ratum non consummatum, nullo modo esse extendendam ad Episcopos sine expressa Papæ delegatione, in quocumque casu, & quantacumque necessitas excogitetur. Probo id primò, ex ipso vsu, vel potius non vsu. Numquam enim legimus, vel audiimus Episcopum aliquem in aliquo euentu vspalpe sibi talem potestatem. Vfus autem est optimus interpretis legum. Secundo, manifestum est iuris principium, generalem clausulam non comprehendere casus speciales, in quibus superior verosimiliter non esset aliquid concessurus: sed potestas dispensandi in matrimonio rato secundum præsentem statum, & vsum Ecclesie est valde specialis, quam non legimus vnquam Pontificem inferioribus concessisse; habetque tantam facultatem, ac tam difficilem vsum, vt ipsi Pontifices raro illà vtantur; ergo nunquam licet per Episcopum interpretari in aliquo casu esse concessam Episcopo.

Tertio, in voto castitatis simplici, & similibus referuatis, idè colligunt Doctores posse Episcopos dispensare in casu vrgentis necessitatis, quia vsus, & antiqua consuetudo dispensandi in hac occasione indicat, vel non fuisse mentem Pontificis hæc vota in similibus casibus sibi referuare, vel saltem postea ad dispensandum in eis tacite eam facultatem concessisse: ergo è contra cum nunquam fuerit vsus, vel consuetudo dispensandi in matrimonio rato, nullam omnino in ordine ad illud facultatem habuerunt. Et certè hic vsus manifestè indicat casum tantæ necessitatis adè extraordinarium esse, vt moralis non reputetur, idèquè propter illum non esse verosimiliter factam

Sup. hoc supra cursum in Ref. 94. §. Probarur, vers. Tertio probatur, & §. Refert, post mediū, vers. ad tertium, & in Ref. 95. §. Nec obstat, vers. secundo, & in principio §. 2.

Sup. hoc tertio laicè infra in tr. 2. Ref. 75, & in alijs eius primæ not.

LIBRARIÆ
S. MARIE
DE VINCIS
V. S. MARIE
DE VINCIS
V. S. MARIE
DE VINCIS